

ЖРТВАТА (ОШТЕТЕНИОТ) КАКО СВЕДОК ВО КРИВИЧНАТА ПОСТАПКА

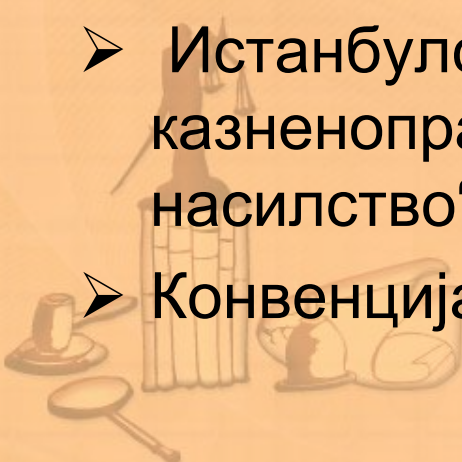
Што е жртва?

- Жртва „sui generis“
- Жртва во кривично-правна смисла на зборот
- Меѓународни стандарди

Меѓународни документи

- Универзална декларација за човекови права UDHR
- Европска конвенција за заштита на човекови права со протоколите
- Конвенција за елиминација на сите форми на дискриминација врз жените и нејзиниот факултативен протокол
- Конвенција за елеминирање на насилство врз жените
- Истанбулската (CAHVIO) конвенција и казненоправната заштита на децата од сексуално насилство“
- Конвенција за правата на детето UNCRC

Статусот на жртвата во кривичната постапка

- ПОДНОСИТЕЛ НА КРИВИЧНА ПРИЈАВА
- СВЕДОК
- ПРАВО НА НАДОМЕСТ НА ШТЕТА
- ОДЛУКА ДАЛИ СЕ ПРИКЛУЧУВА КОН КРИВИЧЕН ПРОГОН

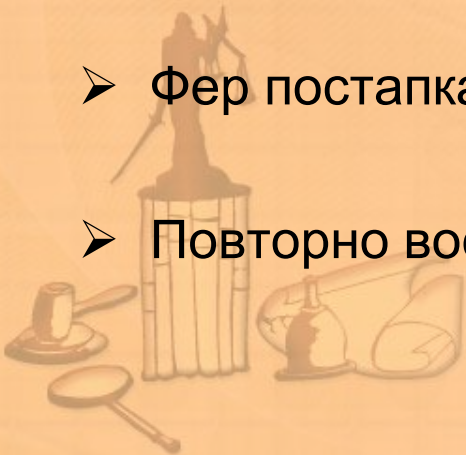
Жртвата и ПРОЦЕСНАТА СПРАВЕДЛИВОСТ

- - подобрување на информacionи можности на сите оштетени
- - Право на полномошник-адвокат
- - неизнесување на лични прилики
- - надомест на штета

Како до подобра заштита на жртвата?

- Информациони и контролни права на жртвата (*сослушување, содејствување, вршење влијание*)
- Ограничување на процесни договарања помеѓу казнената правда и сторителот (*plea –bargaining*)
- Давање сатисфакција, поправање на штетата и порамнување на сторителот
- Фер постапка
- Повторно воспоставување на правниот мир

Жртва наспроти оштетен

➤ Права на жртвата споредени со правата на оштетениот;

Член 53 /член 57 од Законот за кривична постапка

Правото на жртвата на

1.Учество во постапката како оштетен

2.ПОСЕБНА ГРИЖА И ВНИМАНИЕ спрема жртвата од страна на правосудните органи !

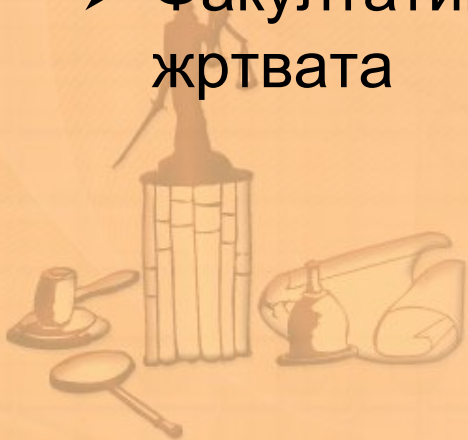
3.Делотворна психолошка и друга стручна помош

За кривични дела над 4 години затвор, право на советник на товар на државата, право на надомест на штета на товар на државата

ПОСЕБНИ ПРАВА НА РАНЛИВИ КАТЕГОРИИ ЖРТВИ

- Кој спаѓа во ранлива категорија жртва?
- Посебни мерки на процесна заштита
- Кој и кога се определуваат процесните мерки на заштита?
- Облигаторна процесна заштита- за кого?
- Факултативна процесна заштита- - војлата на жртвата

Децата жртви на кривични дела

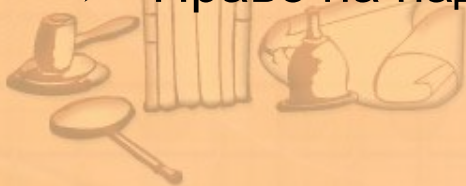
Заштита на децата- жртви се смета за ultima ratio во сферата на правната интервенција

- Закон за кривична постапка (1.12. 2013 година)
- Закон за правда на децата (1.12. 2013 година)
- Протокол за соработка меѓу надлежните институции во случаи на сексуална злоупотреба на деца и педофилија (мулти секторски пристап и интеракција помеѓу полицијата, центрите за социјални работи, здравствени и образовни установи, невладини организации, јавни обвинителства, суд)

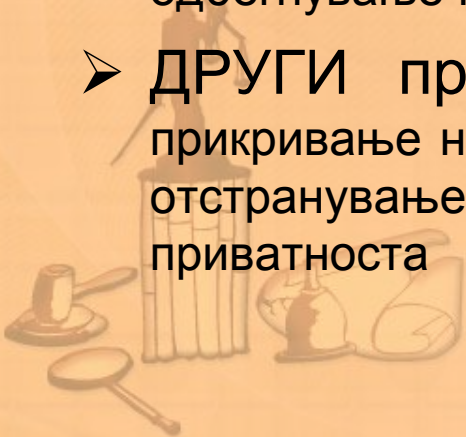
Права на детето-жртва

- секое дете има право со него/неа да се постапува со
- сочувствителност и почитување на достоинството;
- разговор во посебни простории прилагодени за деца (видео снимање на разговорот со децата за да се одбегне повторување на разговорите и понатамошна виктимизација)
- Право од заштита од дискриминација
- Право на информираност
- Право да го искаже своето мислење
- Право на психолошка и друга стручна помош
- Право на посебна заштита од секундарна виктимизација
- Право на безбедност
- Право на надомест на штета (материјална и нематеријална)

Посебни права на процесна заштита

- КОГА?
  - факултативна по избор на детето
  - задолжителна процесна заштита (за к.д на трговија со луѓе, насилство или сексуална злоупотреба, кд против човечноста и меѓународно право или други тешки дела сторени спрема деца за кои е предвидена казна над 4 години)
- ВИДЕО И АУДИО ЗАПИС ОД ИСКАЗОТ - начин на одбегнување на секундарна виктимизација на детето
- ДРУГИ процесни мерки: користење на заштитни екрани, прикривање на идентитетот, давање исказ преку видео конференција, отстранување на тогите и капите, исклучување на јавноста, заштита на приватноста

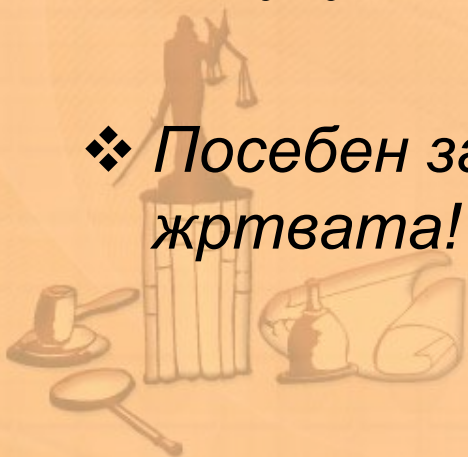
Жртви на кривични дела против половата слобода и половиот морал (delicta carnis)

Посебни права на жртвите против полова слобода и полов морал

- Бесплатен советник- полномошник
- Испитување од лице од ист пол во полицијата и во обвинителството
- да не одговори на прашање од личниот живот на жртвата
- Испитување со визуелно-тонски средства
- Искучување на јавност

❖ *Посебен записник за поуката на правата на жртвата!*

Жртви на семејно насилство

Жртвите на семејно насилство

- *„Најголемата внатрешна закана од тероризмот не се наоѓа на прагот, туку внатре во нашиот дом“*
  - Wolhuter, Olley & Denham
- Универзален карактер на феноменот на семејно насилство
- Стар проблем нов пристап кон решавање
- Трајни белези врз личноста на жртвата

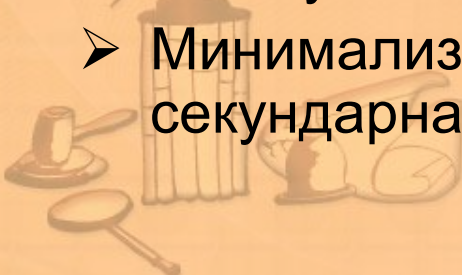
Заштита на жртвите од семејно насилство во Република Македонија

- Хармонизација со меѓународните стандарди и препораки
- Измени на македонскиот Кривичен законик
  - дефинирање на поимот семејно насилство (чл.122 ст. Од КЗ -одредба со интерпретативен карактер);
  - семејното насилство-квалифициран облик кај одредени кривични дела/построги казни;
  - гонење по службена должност на кривичните дела од семејно насилство
- Комплементарна заштита на жртвите-(*Закон за семејство и Закон за заштита на сведоци*)
- Мерките на заштита од семејно насилство инкорпорирани и во новиот Закон за кривична постапка

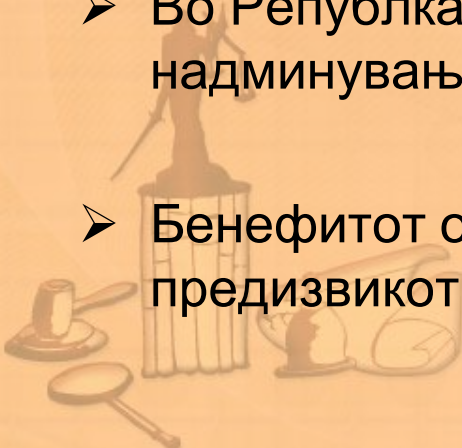
Јавниот обвинител и жртвите

- особена итност и внимание при постапувањето;
- посебна грижа спрема жртвите со поучување на правата кои им следуваат;
- вклучување во рана фаза од кривичната постапка
- координација на мултисекторскиот пристап спрема жртвата;
- проценка на потребата од процесна заштита и предлагање на мерки со кои ќе се обезбеди заштитата на жртвата;
- испитување спреку видео-тонски запис;
- Минимализирање или отстранување на опасноста од секундарна декриминализација

Заклучоци и препораки:

- Република Македонија има конзистентна правна рамка за заштита на жртвите;
- Хармонизација на македонското казнено законодавство со меѓународните стандарди од аспект на заштита на жртвата;
- Констатирани се одредени недостатоци при практичната примена на законите;
- Во Република Македонија се организираат обуки за надминување на потешкотиите и справување со предизвиците;
- Бенефитот од споделување на компаративни искуства во предизвикот на заштитата на жртвата во кривичната постапка.

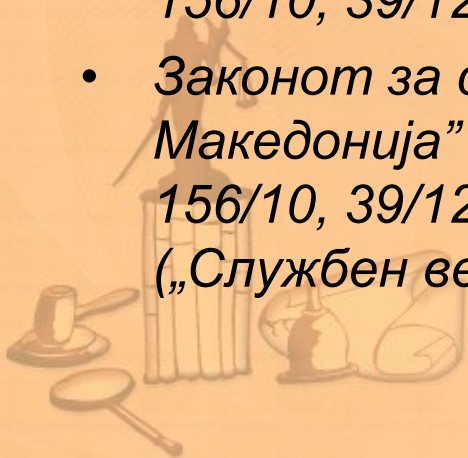
Користена литература

- *Кајзер Г. (1995) – „Криминологија“ Скопје-Александрија;*
- *Арнаудовски Љ. (2007) – „Криминологија“ Скопје*
- *Камбовски В. (2004) Општ дел-Скопје, Култура*
- *Камбовски & Тупанчески (2011) Казнено право Посебен дел*
- *Pizzi . W (1999) Trials withaout truth New York> New York*
- *Sanders A. & Young R. (2007) Criminal Justice (3rd ed) Oxford University press*
- *Walklate S 2001 The Victims `s loby*
- *Wolhunter, L. Olley N&Denham D(2009) Victimology Victinisation and Victim`s rights New York, Routledge-Cavendish*
- *Recoommendation Rec 2005 of the Comitee of Ministers to member State on the protection of women against violence (2002 April, 30)*

Користена литература

- *The EC Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*
- *Тупанчески Н.(2014) Кривичен законик интегрален текст;*
- *Закон за кривична постапка („Службен весник на РМ бр.150/10“*
- *Закон за правда на децата (“Службен весник на Република Македонија” број 148/13*
- *Законот за семејството (“Службен весник на Република Македонија” број 80/92, 9/96, 38/2004, 33/2006, 84/2008, 67/10, 156/10, 39/12, 44/12 и 38/14)*
- *Законот за семејството (“Службен весник на Република Македонија” број 80/92, 9/96, 38/2004, 33/2006, 84/2008, 67/10, 156/10, 39/12, 44/12 и 38/14) Закон за заштита на сведоци („Службен весник на РМ бр.38/05 и 58/05)*

ПРАШАЊА?

Ви благодарам на вниманието.

